

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ
ข้อมูล ณ วันที่ ๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล: นายคำฟอง คะแก้ว

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้: บ้านเลขที่ ๘๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบึงคล้า

อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ

โทรศัพท์: ๐๙๓-๑๒๔๘๑๕๒

Facebook: -

Line: -

๓. เกิด พ.ศ. ๒๕๐๒ ปัจจุบันอายุ ๖๖ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบึงคล้า

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....ค้าขาย

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๘๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๗.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ที่ ๑ แปลงเรียนรู้การปลูกข้าว เป็นแปลงที่ปลูกข้าวเจ้า พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕

แปลงเรียนรู้ที่ ๒ การปลูกผักเหียงร่วมยาง

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๑.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การผลิตน้ำหมักจากวัสดุทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๒.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๓.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าหลักของ ศพก.

๑) การลดต้นทุนการผลิต โดยได้ทำการทดลองหว่านข้าว ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ และหว่านข้าว ๑๒ กิโลกรัมต่อไร่ พบว่าผลผลิตไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้การปลูกข้าวในแต่ละครั้งสามารถลดต้นทุนได้มากกว่าเดิม

๒) การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อลดการใช้สารเคมี เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ขี้กกระตือ ขี้ไก่ ขี้หมู ขี้วัว ขี้ค้างคาว โดโลไมท์ แกลบเผา แกลบดิบ กากน้ำตาล สารเร่งซูเปอร์ พด.๑ กากอ้อย (ขี้เค้ก) น้ำ มาทำเป็นปุ๋ยหมักมาใช้เพื่อลดต้นทุนการใส่ปุ๋ยเคมี และยังเป็นการปรับปรุงบำรุงดินอีกทางหนึ่ง

๔.๑.๒ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้า

เกษตรกรมีการยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า สร้างมาตรฐานและสร้างความน่าเชื่อถือ ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรที่สั่งสมความรู้มา ได้แก่ การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า การผลิตสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ผลิตเชื้อรา การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง เพื่อให้สินค้าหลักของเกษตรกร คือ ข้าว มีคุณภาพที่ดีปราศจากสารเคมีเจือปนและได้คุณภาพ เป็นที่ยอมรับของตลาด

๓.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ เศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก โดยอาศัยหลักทางสายกลาง ดำเนินชีวิตแบบไม่เกินไป ไม่ขาดจนเกินไป มีความพอประมาณ มีเหตุผล โดยพิจารณาแต่ละปัจจัยอย่างสมเหตุสมผลตามฐานะและทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ และการสร้างภูมิคุ้มกัน ให้ตนเองสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ มีการวางแผนในแต่ละกิจกรรมหรืองานที่ทำและพัฒนาตนเองเพื่อหาความรู้มาปรับใช้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๔.๒.๒ เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรกรมีการแบ่งพื้นที่ทำการเกษตร ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ นาข้าว ๓๐ เปอร์เซ็นต์ พืชไร่หรือพืชชนิดอื่นๆ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ สระน้ำ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ และที่อยู่อาศัย ๑๐ เปอร์เซ็นต์ โดยมีการจัดการแปลงที่เหมาะสม ใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี

๓.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ การทำบัญชีต้นทุน

เกษตรกรเป็นประธาน ศพก. หลัก จึงต้องมีการจัดทำบัญชีต้นทุนของศูนย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลรายรับรายจ่ายของศูนย์ และยังถ่ายทอดความรู้ไปยังเพื่อนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรทุกคนเกิดความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตและผลกำไรที่ได้รับจากกิจกรรมทางการเกษตร

๓.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

๑) การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าหลัก ศพก.

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่ม

๒. เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการจัดการแปลงของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตสินค้าเกษตรหลักให้เกษตรกร

๔. เพื่อขับเคลื่อนศูนย์ ศพก. ให้เป็นต้นแบบการจัดการทรัพยากรการผลิตที่ยั่งยืน

๒) เนื้อหาและรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ คือ การผลิตข้าว

๑. การเลือกพื้นที่ปลูก โดยเลือกพื้นที่มีการปนเปื้อนสารเคมีน้อย และมีระบบน้ำที่เหมาะสม

๒. การเตรียมดิน เตรียมดินโดยการไถกลบตอซังข้าว

๓. การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ผลิตเอง เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน และปรับปรุงโครงสร้างของดิน

๔. การเลือกพันธุ์ข้าว เลือกพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรมีความเหมาะสมในการปลูกข้าวพันธุ์นี้

๕. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สมบูรณ์ แข็งแรง และปราศจากโรคและแมลง

๖. การปลูก ใช้วิธีการปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ การหว่านข้าว

๗. การจัดการวัชพืช ควบคุมวัชพืชโดยวิธีทางกายภาพ เช่น การไถพรวน หรือการใช้แรงงานคนในการถอนวัชพืช

๘. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้วิธีแบบผสมผสาน ผลิตเชื้อรา เพื่อกำจัดศัตรูพืชในแปลงข้าว

๙. การเก็บรักษาข้าวเปลือก เก็บรักษาข้าวเปลือกในสถานที่ที่สะอาด แห้ง และมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพของข้าว

๑๐. การสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร โดยใช้อุปกรณ์ที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมี และมีการจำหน่ายข้าวสารที่เกิดจากผลผลิตในศพก.

รูปแบบในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การเป็นวิทยากร แลกเปลี่ยนประสบการณ์การ และศึกษาดูงานในแปลงที่ผลิต

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เกษตรกรเป็นประธานคณะกรรมการ ศพก. และสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ระดับอำเภอของอำเภอบึงคล้า จึงมีบทบาทในการร่วมกำหนดทิศทางการจัดทำแผนการดำเนินงานอยู่แล้ว โดยมีการจัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม สามารถใช้ ศพก.เป็นฐานเรียนรู้และเป็นแหล่งองค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงร่วมกันสะท้อนปัญหาต่างๆ ด้านการเกษตร ทำการแลกเปลี่ยนข้อมูล และช่วยกันวางแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรร่วมกัน เพื่อเป็นแผนและแนวทางการปฏิบัติภายในระดับอำเภอ

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การทำแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) เกษตรกรซึ่งมีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ ได้รายงานผลการดำเนินงานของ ศพก. พร้อมทั้งสะท้อนปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนกับคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ พร้อมรับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการทำแผนการดำเนินงาน ศพก. ต่อไป โดยมีแผนราย ศพก. ดังนี้

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิมๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตร คือ การศึกษาดูงาน โดยมีเกษตรกรต้นแบบของอำเภออื่น เป็นแรงผลักดันในการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิมให้เป็นแบบใหม่ เพื่อสร้างคุณภาพให้กับผลผลิตของตัวเอง และให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

เมื่อต้องสืบทอดอาชีพการทำการเกษตรจากพ่อและแม่ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการทำการเกษตร จากที่ไม่เคยทำการเกษตรมาก่อนแล้วต้องมาทำการเกษตร ทำให้ช่วงเริ่มต้นเกิดปัญหายูบ้าง จึงหันไปศึกษาหลักวิชาการและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรมาปรับใช้ ส่งผลให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างชำนาญมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

เกษตรกรมีการนำหลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำการเกษตรแบบผสมผสาน และการบริหารจัดการแปลง โดยเกษตรกรมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ดำเนินการลดต้นทุนการผลิตโดย ทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง ทำการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การลดต้นทุนการผลิต จากการศึกษาข้อมูลของการลดต้นทุนการผลิต พบว่าการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเกษตรกรในการเพิ่มผลกำไรและแข่งขันในตลาดได้ดีขึ้น ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้เทคโนโลยี การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน การจัดการปุ๋ยและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม และการลดการใช้สารเคมี โดยได้ทำการทดลองหว่านข้าว ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ และหว่านข้าว ๑๒ กิโลกรัมต่อไร่ พบว่าผลผลิตไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้การปลูกข้าวในแต่ละครั้งสามารถลดต้นทุนได้มากกว่าเดิม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนในครอบครัว และชุมชน อีกทั้งนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำการเกษตรด้วย

ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นการทำการเกษตรหลายประเภทในพื้นที่เดียวกัน โดยเชื่อมโยงกิจกรรมเกษตรต่างๆ อย่างมีระบบ เพื่อให้ทรัพยากรหมุนเวียนและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยหมัก ฯลฯ เกษตรกรทำการศึกษารเรียนรู้และมานำปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง โดยผ่านการทดลองลงมือทำด้วยตนเองจนหาวิธีที่เหมาะสมกับตนเองได้มากที่สุด

การบริหารจัดการแปลง เกษตรกรมีการวางแผนและดำเนินงานในการใช้พื้นที่เพาะปลูกหรือทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านผลผลิต รายได้ และความยั่งยืนของทรัพยากร โดยเน้นการจัดระเบียบพื้นที่และกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ควบคุมโรคพืช เพื่อป้องกันกำจัดโรคร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์บำรุงดิน จึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในขณะนี้ เพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อย และยังมีความปลอดภัยสูง โดยใช้คลุกเมล็ด ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (เชื้อสด) ๑-๒ ช้อนแกง (๑๐-๒๐ กรัม) ต่อเมล็ดพืช ๑ กก. โดยคลุกเคล้าให้เข้ากัน ในถุงอาจเติมน้ำเล็กน้อยเพื่อให้สปอร์ของเชื้อราเคลือบติดบนผิวของเมล็ดพืชได้ดียิ่งขึ้น การผสมน้ำฉีดพ่นใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (เชื้อสด) ๑ กก. ต่อน้ำ ๑๐๐ ลิตร โดยกวนล้างสปอร์ในน้ำ ๒๐ ลิตรก่อน จากนั้นกรองเอาเฉพาะน้ำสปอร์เทลงถังฉีดพ่นและเติมน้ำจนเต็ม ๑๐๐ ลิตร ใช้ฉีดพ่นในแปลงกล้าโคนต้นพืช และฉีดพ่นทางใบ

การทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ ฟางก้อน กากน้ำตาล สารเร่งซุเปอร์ พด.๑ น้ำ โดยนำทุกอย่างมาผสมกัน หมักให้ได้ที่ใช้ในภาชนะปิด เมื่อถึงเวลาจึงนำไปใช้กับพืชผลของตนเอง เพื่อปรับปรุงสภาพดินและบำรุงดิน ให้มีคุณภาพต้านทานต่อโรคและแมลง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๒.....ไร่-งาน-วา

๑.๒)ยางพารา.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๘.....ไร่-งาน-วา

๑.๓)พื้นที่ปลูกจำนวน.....ไร่-งาน-วา

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)จำนวน.....(หน่วย...ไร่.....)

๒.๒)จำนวน.....(หน่วย...ไร่.....)

๒.๓)จำนวน.....(หน่วย...ไร่.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)วัวเนื้อ.....จำนวน.....๕.....(ตัว)

๓.๒)สุกร.....จำนวน.....๑๐.....(ตัว)

๓.๓)จำนวน.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)เมล็ดพันธุ์.....เป็นเงิน.....๓๕๐.....บาท/ไร่

๑.๒)เตรียมดิน.....เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓)หว่านปุ๋ย+ฉีดยา.....เป็นเงิน.....๖๐.....บาท/ไร่

๑.๔)เก็บเกี่ยว.....เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๑,๖๑๐.....บาท/ไร่

รายได้๑๒,๐๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ผักสวนครัว.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๑๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ยางพารา.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๒๐,๐๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ข้าว.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

จากการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทำให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งต่อตนเอง ได้แก่ เกิดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้รู้เท่าทันสถานการณ์ด้านการผลิตพืช และสร้างรายได้ในครัวเรือนสำหรับการเลี้ยงชีพ ต่อเกษตรกรรายอื่น ได้แก่ สามารถเป็นแบบอย่างในการนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการเกษตรมาปรับใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ และประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ต่อชุมชน ได้แก่ เป็นตัวอย่างที่สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ ให้แก่คนชุมชนได้ ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การทำปุ๋ยไม่กลับกอง คือ การทำปุ๋ยที่เป็นการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ เช่น เศษใบไม้ ใบหญ้า ฟางข้าว หรือมูลสัตว์ ให้กลายเป็นปุ๋ยหมัก โดยการกลับกองปุ๋ยเป็นระยะๆ เพื่อให้อากาศถ่ายเทและช่วยให้การย่อยสลายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งการทำปุ๋ยกลับกองสามารถช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลดมลภาวะและก๊าซเรือนกระจก เนื่องจากการใช้เศษวัสดุทางการเกษตรมาหมักแทนการเผา ช่วยลดการปล่อยฝุ่น PM_{2.5} และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพอากาศและปัญหาหมอกควันในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และสามารถฟื้นฟูโครงสร้างดิน ช่วยให้ดินอุดมสมบูรณ์ เพราะปุ๋ยหมักที่เกิดจากการกลับกองจะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย อุ้มน้ำได้ดี เพิ่มการดูดซึมธาตุอาหารของพืช และลดการใช้สารเคมีได้อีกทาง

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

กิจกรรมทางการเกษตรที่เกิดขึ้นในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของนายคำฟอง คะแก้ว สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการทำสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ผลิตเชื้อรา เพื่อกำจัดศัตรูพืชในแปลงข้าว เป็นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เน้นการใช้หลายๆ วิธีร่วมกัน เพื่อลดความเสี่ยงจากศัตรูพืช โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ให้น้อยที่สุด เน้นการควบคุมศัตรูพืชด้วยการใช้สิ่งมีชีวิต หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี มีการวิเคราะห์สภาพของดินก่อนเพื่อให้สามารถใช้สารเคมีได้อย่างตรงจุดและน้อยที่สุด ผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง ทำให้สามารถลดการใช้สารเคมี ใช้สารที่สังเคราะห์มาจากธรรมชาติ อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เนื่องจากเกษตรกรเป็นประธาน ศพก. ทำให้ทราบข้อมูลพื้นที่ในการทำการเกษตรต่างๆ เช่น สภาพพื้นที่ภายในอำเภอ ตำบล ช่วงการระบาดของของโรคและแมลงของแต่ละช่วง แต่ละพื้นที่ และราคาสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่เกษตรกรนำไปจำหน่าย เพื่อรายงานข้อมูลให้แก่หน่วยงานภาครัฐทราบ เพื่อวางแผนทางการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ด้านการเกษตรในพื้นที่ได้ สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบในการปลูกข้าวได้ และยังสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ ได้

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรได้ใช้พื้นที่ใน ศพก. เป็นพื้นที่ขยายองค์ความรู้สู่ชุมชนและสังคม เน้นการแบ่งปันประสบการณ์จริง ถ่ายทอดความรู้ที่ใช้ได้จริง และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำการเกษตรกับเกษตรกรในชุมชนและผู้สนใจทั่วไป

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เกษตรกรได้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ประชุมคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ รวมถึงให้คำปรึกษา คำแนะนำในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ในแปลงของตน รวมถึงเป็นผู้นำในการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เกษตรกรได้ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมาเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล เทคนิค เทคโนโลยี และข่าวสารต่างๆ ให้เกษตรกรได้รับทราบและวางแผนรับมือได้ทัน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในแปลงของตน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางที่ใช้ในการขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร คือ การประชุมภายในหมู่บ้าน และประชุมคณะกรรมการ ศพก. และกลุ่มแปลงใหญ่ โดยเกษตรกรได้นำข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรที่ทันสมัย ข่าวการระบาดของศัตรูพืช รวมถึงสภาพภูมิอากาศในระยเวลานั้นๆ มาปรึกษา และหารือกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อหาทางแก้ไข และพัฒนาภาคการเกษตรของอำเภอให้มีคุณภาพ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เกษตรกรหลายรายนำข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรที่ทันสมัย ข่าวการระบาดของศัตรูพืช รวมถึงสภาพภูมิอากาศในระยเวลานั้นๆ ไปปรับใช้ในแปลงของตนแล้ว

ประสบผลสำเร็จ แต่ก็มีหลายรายที่ไม่สำเร็จ เนื่องจากข้อจำกัดบางอย่าง เช่น ขั้นตอนหรือวิธีการยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่มีเวลามากพอในการทำการเกษตร จึงต้องล้มเลิกความตั้งใจในการปฏิบัติไป เป็นต้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ เกษตรกรมีบทบาทในการร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เอกชนหรือเครือข่าย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การผลิต การตลาด หรือการบริหารจัดการภาคเกษตรในพื้นที่ของตนเองอย่างมีส่วนร่วม โดยเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ

๔.๑.๕ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในส่วนของการเป็นประธาน ศพก. นั้นเกษตรกรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยทำหน้าที่ร่วมกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาการเกษตรในชุมชน ประสานงานและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและแนะนำด้านการเกษตร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ตั้งแต่อดีตที่ต้องสืบทอดอาชีพการเกษตรต่อจากพ่อและแม่ จากที่ทำการเกษตรไม่เป็นเลย จนสามารถทำการเกษตรได้อย่างชำนาญ อาชีพการเป็นเกษตรกรรวมถึงการดำเนินงานเป็น ศพก. สร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวเกษตรกรได้เป็นอย่างมาก เพราะจากคนที่ทำการเกษตรไม่เป็นเลยจนสามารถทำการเกษตรได้อย่างชำนาญ ต้องผ่านความยากลำบาก ปัญหาต่างๆ ที่กระทบ ส่งผลให้อยากเลิกทำการเกษตรหลายครั้ง แต่ก็ยังคงอดทนทำจนสำเร็จ เมื่อมองย้อนกลับไปแล้วพบว่าตัวเกษตรกรเองสามารถผ่านอุปสรรคต่างๆ มาได้ เมื่อทำสำเร็จแล้วจึงทำให้เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพและการเป็น ศพก. เป็นอย่างมาก

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เกษตรกรมีความเป็นผู้นำในด้านการเกษตรค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการยอมรับและพร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้กับตนเอง และเป็นผู้นำทางด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น การแปรรูปข้าวเพื่อจำหน่าย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เมื่อมีการจัดประชุม หรือการร่วมงานต่างๆ ของหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ จะเข้าร่วมการประชุมทุกครั้ง เพื่อรับฟัง และให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมถึงงานเทศกาล หรืองานประจำปี ของหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ก็จะเป็นแกนนำและเข้าร่วมทุกครั้ง เพื่อสนับสนุนให้งานผ่านไปด้วยดี

เสียสละพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง เพื่อให้เป็นสถานที่ส่วนรวม สำหรับใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนและเกษตรกรที่สนใจ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ยิ่งให้ ยิ่งได้”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นายธนวัฒน์	เจริญรุ่ง	ตำแหน่ง เกษตรอำเภอป่งคล้า
๒. นายนิติศักดิ์	พรมตา	ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๓. นางสาวเมษา	ลาโพธิ์	ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. ประชุมคณะทำงานวางแผนการถอดบทเรียน

๒. จัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และใช้ Mind Map ในการบันทึกข้อมูล

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. เวลาว่างของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรไม่ตรงกัน เนื่องจากมีภารกิจที่แตกต่างกัน

ภาคผนวก

๑. แผนที่แสดงแผนที่ตั้ง ศพก. หลัก

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
1	ศจช.หนองเดิ่น	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	2	หนองเดิ่น	นายบัวไข ประเคนคะชา
2	ศดปช.หนองเดิ่น	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	2	หนองเดิ่น	นายบัวไข ประเคนคะชา
3	เกษตรกรรมทางเลือก	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	หนองเดิ่น	นายสุรพล จอมคำสิงห์
4	เกษตรกรต้นแบบด้านประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	3	หนองเดิ่น	นายสมพงษ์ พรหมตา
5	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	bungคล้า	นางเจตปราณี ศรีนอก
6	เกษตรกรต้นแบบไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	bungคล้า	นางมุกดา ไชยบัง
7	เกษตรกรต้นแบบด้านปศุสัตว์(โคขุน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	4	bungคล้า	นายอทธิชัย พรหมพุทธ
8	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	7	โคกกวาง	นายสิทธิชัย ปัดบุญทัน
9	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	3	โคกกวาง	นายประยูรรัช แสนมณี
10	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	7	โคกกวาง	นายวีระ สาบก
11	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	หนองเดิ่น	นางขานทอง ทองสา
12	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	9	bungคล้า	นายสากล อนุสาตชน
13	ไม้ผล	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	2	หนองเดิ่น	นายพิสิทธิ์ หล้ากันยา
14	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	5	หนองเดิ่น	นายโชคดี คุณโดน
15	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	โคกกวาง	นายสีสุนัน ปัดบุญทัน
16	เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	9	bungคล้า	นางไพฑูย์ พวงมาลี